KOHTUJURISTI ETTEPANEK

ELEANOR SHARPSTON

esitatud 3. juulil 2008 [1]

1. Käesolevas asjas küsib Cour d'appel de Liège (apellatsioonikohus, Liège, Belgia) Euroopa Kohtult sisuliselt seda, kas äriühingut, kelle kasuks on seatud teise äriühingu aktsiate kasutusvaldus, võib pidada või peab pidama emaettevõtjaks vastavalt nõukogu 23. juuli 1990. aasta direktiivile 90/435/EMÜ eri liikmesriikide emaettevõtjate ja tütarettevõtjate suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta [2] (edaspidi „ema- ja tütarettevõtja direktiiv" või „direktiiv").

Ema- ja tütarettevõtja direktiiv

2. Ema- ja tütarettevõtja direktiivi eesmärk on kõrvaldada ebasoodus olukord, millesse satuvad eri liikmesriikide äriühingud võrreldes teiste sama liikmesriigi äriühingutega, kui nad püüavad teha koostööd, moodustades emaettevõtjate ja tütarettevõtjate gruppe. [3] Direktiiviga tehakse seda kahel viisil.

3. Esiteks on artikli 4 lõike 1 asjakohases osas sätestatud:

„Kui emaettevõtja oma ühenduse tõttu tütarettevõtjaga saab sellelt kasumit, siis […] emaettevõtja riik kas hoidub:

– sellise kasumi maksustamisest või

– maksustab sellise kasumi, kuid lubab emaettevõtjal tasumisele kuuluvast maksusummast maha arvata selle osa tütarettevõtja poolt makstud ettevõtte tulumaksust, mis on omistatav sellele kasumile […]".

4. Teiseks nõutakse artiklis 5, et liikmesriigid vabastaksid maksust tütarettevõtja poolt oma emaettevõtjale jaotatava kasumi.

1 – Algkeel: inglise.

2 – EÜT 1990, L 225, lk 6; ELT eriväljaanne 09/01, lk 147. Direktiivi on hiljem muudetud, kuid põhikohtuasi puudutab ainult algversiooni.

3 – Vt põhjendus 3. Preambulit on üksikasjalikumalt osundatud käesoleva ettepaneku punktides 44 ja 45.

5. Artiklis 3 on määratletud mõiste „emaettevõtja". Selle artikli sõnastus on järgmine:

„1. Käesolevas direktiivis:

a) loetakse emaettevõtjaks [vähemalt sellist] liikmesriigi mis tahes [äri]ühingut, mis vastab artiklis 2 [4] sätestatud tingimustele ning millel on vähemalt 25%-line osalus teise liikmesriigi samadele tingimustele vastava äriühingu kapitalis;

b) loetakse tütarettevõtjaks äriühingut, mille kapitalis sisaldub punktis a nimetatud osalus.

2. Kaldudes kõrvale lõikest 1, võivad liikmesriigid:

– kahepoolse kokkuleppe alusel asendada kapitalis osalemise kriteeriumi hääleõigusega,

– mitte kohaldada käesolevat direktiivi oma äriühingute suhtes, mis ei säilita neile emaettevõtja staatust andvat osalust vähemalt kaheaastase katkematu perioodi jooksul, või nende oma äriühingute suhtes, milles teise liikmesriigi äriühing ei säilita talle emaettevõtja staatust andvat osalust vähemalt kaheaastase katkematu perioodi jooksul." [täpsustatud tõlge]

6. Kuna artikli 3 lõike 1 punktis a sisalduvas emaettevõtja määratluses viidatakse *vähemalt* sellistele artiklile 2 vastavatele äriühingutele, millel on vähemalt 25% suurune osalus, on selge, et liikmesriikidel on võimalus ette näha laiem määratlus, mis hõlmaks ka näiteks väiksema osalusega äriühinguid. Alates 2. veebruarist 2004 on artikli 3 lõike 1 punktis a viidatud miinimumosalus vähendatud 20%-le ja alates 1. jaanuarist 2007 omakorda 15%-le ning alates 1. jaanuarist 2009 väheneb see 10%-le. [5]

4 – Artiklis 2 on „liikmesriigi äriühing" määratletud kui iga äriühing, mis a) tegutseb ühes loetletud vormis; b) on maksustamise mõttes selle riigi resident; ja c) kuulub maksustamisele ühega loetletud maksudest.

5 – Nõukogu 22. detsembri 2003. aasta direktiiv 2003/123/EÜ, millega muudetakse direktiivi 90/435/EMÜ (ELT 2004, L 7, lk 41; ELT eriväljaanne 09/02, lk 3).

7. Artikli 1 lõikes 2 on sätestatud, et direktiiv ei välista pettuste või kuritarvituste vältimiseks vajalike siseriiklike või lepingupõhiste eeskirjade kohaldamist.

Asjakohased Belgia õigusnormid

Ema- ja tütarettevõtja direktiivi rakendamine

8. Käesolevas kohtuasjas esitatud eelotsusetaotlus annab vaidlusaluste siseriiklike õigusnormide kohta ainult väga visandlikku teavet. Selle vähese põhjal, mida täiendavad Les Vergers du Vieux Tauves SA (edaspidi „kaebuse esitaja") ja Belgia valitsuse poolt kirjalikes märkustes antud vastutulelikumad selgitused, nähtub, et olukord on järgmine.

9. Belgia on valinud direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel maksuvabastusmeetodi. Kokkuvõttes arvatakse direktiivi tähenduses tütarettevõtjatelt saadud dividendid asjakohaste õigusnormide [6] alusel esiteks emaettevõtja maksustatava summa hulka ja teiseks arvatakse need maksustatavast summast 95% osas [7] maha sellises ulatuses, milles emaettevõtjal on maksustatavat kasumit. [8]

10. Põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal sätestas code des impôts sur les revenus' (tulumaksuseadustiku) artikkel 202 (edaspidi „artikkel 202") [9] asjakohases osas järgmist:

„1. Maksustamisperioodi kasumist tuleb samuti maha arvata – selles ulatuses, milles need sinna on arvatud:

1 Dividendid […]

6 – 1992. aasta code des impôts sur les revenus' (tulumaksuseadustik) artiklid 202, 204 ja 205.

7 – Direktiivi artikli 4 lõige 2 lubab liikmesriikidel, kes on valinud vabastusmeetodi, piirata vabastamine 95%-le saadud dividendidest.

8 – Euroopa Kohtus on praegu kohtuasjas C-138/07: Cobelfret, milles esitasin ettepaneku 8. mail 2008, käsitlemisel küsimus, kas sellise süsteemiga on direktiiv õigesti rakendatud.

9 – *Moniteur belge*, 30.7.1992, asjakohasel ajal kehtinud redaktsioon. Artikli 202 lõige 2 lisati (kui artikli 203 lõige 2, millest hiljem sai artikli 202 lõige 2) 28. detsembri 1992. aasta loi portant dispositions fiscales, financières et diverses'iga (maksundus-, finants- ja mitmesuguseid sätteid sisaldav seadus), *Moniteur belge*, 31.12.1992, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsusetaotluses mainib (vt käesolev ettepanek, punkt 18).

[…]

2. Lõike 1 punktis 1 viidatud tulu […] võidakse maha arvata ainult siis, kui seda saaval äriühingul on deklaratsiooni esitamise või makse tegemise kuupäeval vähemalt 5% osalus tulusid jaotava äriühingu kapitalis […]".

11. 1992. aasta seadustik asendas 1964. aasta seadustiku.[10] Artiklis 202 on osaliselt reprodutseeritud 1964. aasta seadustiku, mida oli muudetud direktiivi rakendava 23. oktoobri 1991. aasta seadusega (edaspidi „rakendusseadus"), artikkel 111.[11] Nimetatud 1964. aasta seadustikku rakendusseadusega tehtud muudatustes muu hulgas kaotati varasem sõnaselge nõue, et artiklis 111 sätestatud maksusoodustuse kasutamiseks peab dividendi saav äriühing valdama dividendi andnud aktsiaid või osi kui täieõiguslik omanik. Hiljem muudeti artiklit 202, lisades sellele sellise sõnaselge nõude,[12] kuid see muudatus jõustus alles pärast käesolevas kohtuasjas käsitletavaid majandusaastaid.

12. Belgia valitsus on selgitanud, et rakendusseadus oli ette nähtud ka laienema valdkonnale, mida direktiiv ei hõlma, nimelt omamaiste äriühingute vahelistele suhetele, et hoida ära Belgias tütarühinguid omavate Belgia äriühingute pöörddiskrimineerimist dividendide käsitlemisel, võrreldes nende Belgia äriühingutega, kellel on tütarühingud teistes liikmesriikides.

Kasutusvaldus Belgia õiguses

13. Belgia selgitab, et Belgia õiguses on kasutusvaldus määratletud kui „le droit de jouir des choses dont un autre a la propriété, comme le propriétaire lui-même, mais à la charge d'en conserver la substance" (õigus kasutada teise isiku omandis olevaid asju ja saada nendelt vilju nagu omanik, kuid kohustusega säilitada asja sisu). Seega on kasutusvaldajal ainult kasutamisõigus (*usus*) ja õigus asja viljale (*fructus*), kuid tal pole käsutamisõigust (*abusus*), mis jääb asja õiguspärasele omanikule.[13]

14. Täpsemalt antakse aktsia või osa kasutusvaldusega üle üksnes õigus asja viljale, nimelt õigus saada aktsiast või osast tekkiv kasum, ent mitte kapital, mida see aktsia või osa esindab. Nii ei ole kasutusvaldajal äriühingu kasumi suhtes muid õigusi peale õiguse saada väljakuulutatud dividend. Ka ei

10 – *Moniteur belge*, 10.4.1964.

11 – Loi du 23 octobre 1991 transposant en droit belge la Directive du Conseil des Communautés européennes du 23/07/1990 concernant le régime fiscal commun applicable aux sociétes mères et filiales, *Moniteur belge*, 15.11.1991.

12 – 24. detsembri 2002. aasta seadus, *Moniteur belge*, 31.12.2002.

13 – Lühiduse huvides viitan isikule, kelle kasuks on seatud aktsiate või osade kasutusvaldus, kui „kasutusvaldajale" või „aktsiate kasutusvaldajale" ning isikule, kellel on nende aktsiate või osade õiguspärane omand, kui „õiguspärasele omanikule" või „õiguspärasele osanikule".

ole tal mingeid õigusi reservide suhtes. Ehkki õiguspärane osanik selliseid reserve ei saa, suurendavad need siiski tema kapitali ja kui äriühing maksejõuetuse korral likvideeritakse, saab see osanik tegelikult osa kogutud reservidest. Üldpõhimõtte kohaselt ning arvestades äriühingu põhikirjas sätestatut saab ainult selline omanik kasutada aktsiate või osadega kaasnevat hääleõigust. Lõpuks ei ole kasutusvaldajal käsutamisõigust, mis jääb õiguspärasele omanikule.

Asjaolud ja eelotsuse küsimus

15. Eelotsusetaotlus on faktide konteksti osas äärmiselt lakooniline. Kaebuse esitaja ja Belgia valitsuse kirjalikest märkustest ilmnevad siiski järgmised asjaolud. Pooled on nendes küsimustes ühel nõul.

16. Juunis 1999 ostis kaebuse esitaja, kes on Belgia äriühing, äriühingu Narda SA (edaspidi „Narda") aktsiate kasutusvalduse kümneks aastaks; teine äriühing Bepa SA (edaspidi „Bepa") sai nende aktsiate õiguspäraseks omanikuks. Kümne aasta möödudes saab Bepast aktsiate täieõiguslik omanik. Ühelt poolt aktsiate müüjate ja teiselt poolt kaebuse esitaja ja Bepa ei olnud omavahel osaluse kaudu seotud. Kaebuse esitaja soovis omandada Narda aktsiad lühiajaliselt, et optimeerida oma finantsressursse ja suurendada tootevalikut. Bepa soovis omandada kõnealused aktsiad keskmise või pika tähtaja jooksul pikemaajalistel strateegilistel, majanduslikel ja finantspõhjustel, suurendades oma tütarettevõtjate arvu.

17. Narda on Belgia äriühing. Selle põhikirjas on ette nähtud, et aktsia kasutusvalduse lahutamisel omandist saab õiguspärane omanik hääletada üksnes aktsiakapitali suurendamise ning äriühingu tegevuse jätkamise või äriühingu lõpetamise suhtes; kõik hääleõigused muudes küsimustes kuuluvad kasutusvaldajale.

18. Aastatel 2000, 2001 ja 2002 taotles kaebuse esitaja Nardast saadud dividendi mahaarvamist oma maksustatavast summast. Belgia maksuhaldur tegi ettepaneku parandada kaebuse esitaja vastavate aastate maksudeklaratsioone ja maksustada dividendid selle alusel, et kaebuse esitaja kasutusvaldus ei olnud „osalus [Narda] kapitalis". Kaebuse esitaja esitas vaided; 22. jaanuari 2004. aasta otsusega jättis Belgia maksuhaldur need vaided rahuldamata. Kaebuse esitaja vaidlustas selle otsuse

edukalt Tribunal de première instance de Namur'is (esimese astme kohus, Namur). Apellatsioonimenetluses on Cour d'appel de Liège esitanud Euroopa Kohtule järgmise küsimuse:

„Kas 28. detsembri 1992. aasta seadus, millega muudeti 1992. aasta code des impôts sur les revenus' artikli 202 sõnastust, tuginedes nõukogu direktiivile 90/435/EMÜ, ja seati tingimuseks, et dividendide saajal peab olema osalus dividende maksva äriühingu kapitalis, on kooskõlas eespool mainitud direktiivi sätetega, mis puudutavad kapitaliosalust, täpsemalt artiklitega 3, 4 ja 5, kuna see seadus ei näe sõnaselgelt ette osade täieliku omandiõiguse nõuet ja seeläbi lubab kaudselt vastaspoole tõlgendust, mille kohaselt piisab niisuguste dividendide suhtes maksuvabastuse kohaldamiseks aktsiate või osade kasutusvaldusest?"

19. Kirjalikke märkusi on esitanud kaebuse esitaja, Belgia, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Madalmaade, Prantsusmaa, Saksamaa ja Ühendkuningriigi valitsus ning komisjon, kes kõik, v.a Madalmaade, Prantsusmaa ja Saksamaa valitsus, olid kohtuistungil esindatud.

Vastuvõetavus

20. Kõik märkusi esitanud valitsused on tõstatanud vastuvõetavuse küsimuse, ehkki nende seisukohad lahknevad. Kaebuse esitaja ja komisjon väidavad mõlemad, et eelotsusetaotlus on vastuvõetav. Vastuvõetavust käsitlevates märkustes keskendutakse sisuliselt kahele küsimusele: eelotsusetaotluses antud teabe vähesusele ja ühenduse õiguse elemendi ilmsele puudumisele.

21. Ehk on asjakohane põgusalt meenutada Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikat, mis käsitleb siseriiklike kohtute eelotsusetaotluste vastuvõetavust.

22. Euroopa Kohus on otsustanud, et EÜ artikkel 234 on õigusalase koostöö vahend, mille abil saab Euroopa Kohus anda siseriiklikele kohtutele juhiseid ühenduse õiguse tõlgendamiseks, mis võivad olla nende lahendatavas kohtuasjas tarvilikud siseriikliku õigusnormi mõju hindamisel.[14] Selle koostöövahendi kontekstis on üksnes siseriiklik kohus, kellele vaidlus on esitatud ja kes peab võtma endale vastutuse järgneva kohtula-

14 – 15. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-300/01: Salzmann (EKL 2003, lk I-4899, punkt 28); 11. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-280/06: ETI (EKL 2007, lk I-10893, punkt 19).

hendi eest, pädev kohtuasja asjaolusid arvestades määrama kindlaks nii eelotsusetaotluse vajalikkuse selleks, et ta saaks teha kohtuotsuse, kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasuse. [15]

23. Seega, kui eelotsusetaotlus puudutab ühenduse õigusnormide tõlgendamist, peab Euroopa Kohus reeglina otsuse tegema. [16] Nii eeldatakse, et ühenduse õigusnormide tõlgendamise küsimused on asjakohased, ning Euroopa Kohus võib keelduda eelotsuseküsimuse suhtes otsuse tegemisest ainult siis, kui on täiesti ilmne, et taotletav ühenduse õiguse tõlgendus ei ole kuidagi seotud põhikohtuasja tegelike asjaoludega või selle eesmärgiga, või kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtu käsutuses ei ole faktilist või õiguslikku materjali, mida on vaja tarviliku vastuse andmiseks talle esitatud küsimustele. [17]

24. Peale selle on Euroopa Kohus otsustanud, et kui siseriiklikes õigusaktides on puhtalt siseriiklike olukordade reguleerimiseks sätestatud samasugused lahendused nagu ühenduse õigusnormides, on selgelt ühenduse huvides see, et ühenduse õigusest üle võetud sätete või mõistete tõlgendamist puudutavate tulevaste erimeelsuste ärahoidmiseks tuleks tõlgendada ühenduse õigusnorme ühetaoliselt, sõltumata nende kohaldamise asjaoludest. [18]

Ebapiisav teave

25. Hispaania, Itaalia, Saksamaa ja Ühendkuningriik märgivad, et eelotsusetaotlus ei sisalda piisavalt teavet seoses siseriiklike õigusnormide tõlgendamisega.

26. Kindlasti vastab tõele, et eelotsusetaotlus on tõesti äärmiselt napisõnaline ning Euroopa Kohus on otsustanud, et vajadus anda ühenduse õigusnormidele tõlgendus, mida siseriiklik kohus saaks kasutada, eeldab esitata-

15 – 7. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-306/99: BIAO (EKL 2003, lk I-1, punkt 88).

16 – Eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused Salzmann, punkt 29, ja ETI, punkt 20.

17 – 8. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-379/05: Amurta (EKL 2007, lk I-9569, punkt 64).

18 – 18. oktoobri 1990. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-297/88 ja C-197/89: Dzodzi (EKL 1990, lk I-3763, punkt 37); 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-28/95: Leur-Bloem (EKL 1997, lk I-4161, punkt 32); 11. jaanuari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-1/99: Kofisa Italia (EKL 2001, lk I-207, punkt 37); eespool 14. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus ETI, punkt 20.

vate küsimuste faktilise ja õigusliku konteksti määratlemist siseriikliku kohtu poolt. [19] Eelotsusetaotlused, mis sellele nõudele ei vasta, võidakse tõepoolest vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

27. Siiski on Euroopa Kohus selle reegli rangust teatavatel asjaoludel pehmendanud, otsustades, et kõnealune nõue on vähem oluline sellisel juhul, kui küsimused puudutavad teatavaid tehnilisi aspekte ning võimaldavad anda Euroopa Kohtul tarviliku vastuse ka siis, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole õiguslikku ja faktilist olukorda ammendavalt kirjeldanud. [20] Sellest, et käesolevas kohtuasjas on Euroopa Kohtu põhikirja artikli 20 alusel esitanud märkusi liikmesriikide valitsused ja komisjon, nähtub, et eelotsusetaotluses esitatud teave võimaldas neil tegelikult esitada oma seisukohad Euroopa Kohtule esitatud küsimustes; peale selle võivad need märkused täiendada eelotsusetaotluses antud teavet. [21]

28. Eespool märgitut arvestades olen seisukohal, et käesolevas kohtuasjas esitatud eelotsusetaotlust, ehkki see on taustteabe osas ebasoovitavalt lühike, ei tuleks pidada vastuvõetamatuks ainuüksi selle alusel.

Ühenduse õiguse elemendi puudumine

29. Enamik märkusi esitanud valitsusi märgivad, et eelotsusetaotluses ei ole näidatud ühenduse õiguse elemendi olemasolu käesoleva kohtuasja asjaoludes. Selle asemel taotleb eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendust sellistele siseriiklikele õigusnormidele, millega on rakendatud direktiiv eri liikmesriikides asuvate ema- ja tütarettevõtjate kontekstis ning millega kohaldatakse samaväärseid sätteid ema- ja tütarettevõtjate vahelistele suhetele puhtalt siseriiklikus kontekstis.

30. Tõepoolest ei osuta eelotsusetaotluse esitanud kohus sellele, kas põhikohtuasjas käsitletakse tütarettevõtjat, kelle asukoht on teises liikmesriigis. Liiati nähtub, et põhikohtuasjas sellist tütarettevõtjat ei käsitleta. Belgia valitsus mainib oma kirjalikes märkustes siiski, et artikli 202 lõige 2 on ette nähtud direktiivi ülevõtmiseks, kusjuures selle toime laieneb siseriiklikku sfääri ja omandab direktiivis nõutavast laiema kohaldamisala. Nii tundub – nagu kaebuse esitaja, Kreeka, Madalmaad, Prantsusmaa, Saksamaa

19 – 26. jaanuari 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-320/90, C-321/90 ja C-322/90: Telemarsicabruzzo (EKL 1993, lk I-393, punkt 5).

20 – 3. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-316/93: Vaneetveld (EKL 1994, lk I-763, punkt 13).

21 – 19. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-35/99: Arduino (EKL 2002, lk I-1529, punktid 28 ja 29).

ja komisjon märgivad – olukord sarnanevat sellega, mida käsitleti reas kohtuasjades, mille ühine nimetus võiks olla Leur-Bloemi tsükkel [22] ja kus eelotsusetaotluse esitanud kohus palus tõlgendust siseriiklikele õigusaktidele, mida lisaks teatava direktiivi rakendamisele kohaldati ka selliste siseriiklike olukordade suhtes, mis olid analoogsed vastava direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate ühenduse olukordadega.

31. Nagu nimetatud pooled osutavad ja eespool kokku võetud kohtupraktikast nähtub, on Euroopa Kohus järjepidevalt otsustanud, et ta on pädev tõlgendama ühenduse õigusnorme, kui põhikohtuasja asjaolud on seotud riigisisese vaidlusega ja siseriiklike õigusnormidega on ette nähtud riigisiseste olukordade puhul samasugused lahendused nagu ühenduse õigusnormides.

32. Käesolevas kohtuasjas näib kõne all olevat ühtne siseriiklik säte, mis käsitleb maksuvabastusi ema- ja tütarettevõtjatele, olenemata sellest, kas tütarettevõtjate asukohad on Belgias või eri liikmesriikides. Lisaks nähtub Belgia valitsuse märkustest, et artikli 202 lõige 2 rakendati riigisisese sfääri suhtes eesmärgiga hoida ära Belgia äriühingute pöörddiskrimineerimist tütarettevõtjate asukohtade põhjal. See siseriiklike õigusnormide vabatahtlik lähendamine direktiivi nõuetele koos siseriikliku kohtu palvega saada tõlgendamissuuniseid on minu meelest piisav, et eelotsusetaotlus võiks sobida vastuvõetavuse raamidesse.

33. Veel väidavad Belgia, Saksamaa ja Ühendkuningriik, et direktiivi tõlgendamine ei ole asjakohane, sest artikli 202 lõige 2 on kohaldamisalalt laiem: seda kohaldatakse lisaks dividendidele ka muu tulu suhtes ning selles sätestatud kapitaliosaluse lävi on tunduvalt madalam kui direktiivis.

34. See, et direktiivi ei ole siseriiklikku õigusesse identsel kujul üle võetud, ei tähenda minu meelest siiski seda, et siseriikliku kohtu taotlust aluseks oleva direktiivi tõlgendamiseks tuleks pidada vastuvõetamatuks. Lisaks ilmsele üldisele asjaolule, et direktiivid on siduvad saavutatava tulemuse osas, võimaldab käesolevas kohtuasjas käsitletav direktiiv liikmesriikidele laialdast diskretsiooni. Liiati on selge, et nii siseriiklikes

22 – Vt 18. joonealune märkus.

kui ka ühenduse sätetes kasutatakse üht ja sama sõnastust „osalus kapitalis” [23] ja ainus erinevus on see, et Belgias piisab emaettevõtjale maksuvabastuse võimaldamiseks 5% suurusest osalusest. Identse sõnastuse kasutamine viitab, et Belgia seadusandja soovis kohaldada seda terminit samal viisil.

35. Lähtudes Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast ja arvestades, et kõne all on ühtne siseriiklik säte, millega on üle võetud direktiiv ja millega ühtaegu reguleeritakse riigisiseseid olukordi, on selgelt ühenduse huvides, et seda sätet tuleks tõlgendada sama moodi nii piiriüleste kui ka riigisiseste olukordade suhtes kohaldamisel.

36. Lõpuks väidab Ühendkuningriik, et millist tõlgendust Euroopa Kohus direktiivile ka ei annaks, otsustab vaidlusaluse riigisisese küsimuse viimaks ikkagi siseriiklik kohus omal äranägemisel. Sellest tulenevalt ei oleks Euroopa Kohtu otsus direktiivi tõlgendamise kohta otseselt ega kaudselt kohaldatav ja oleks seega tervikuna abstraktne. Samamoodi arutati kohtuistungil seda, kui asjakohane on kohtuasi Kleinwort Benson, [24] kus Euroopa Kohus tunnistas talle esitatud eelotsusetaotluse vastuvõetamatuks muu hulgas selle pärast, et vaidlusaluste siseriiklike õigusnormidega ei kohustatud siseriiklikke kohtuid kohaldama menetletavate vaidluste lahendamisel täielikult ja tingimusteta neid ühenduse õigusnormide tõlgendusi, mida annab neile Euroopa Kohus. [25]

37. Ei saa eitada, et kuna direktiiv ei reguleeri riigisiseseid olukordi, võib Euroopa Kohtu otsust käesolevas kohtuasjas käsitleda kui puhtalt nõuandvat: liikmesriigil on võimalus oma õigusakte muuta või kohtuotsus lihtsalt arvestamata jätta. Leur-Bloemi tüüpi olukor-

23 – Nii on see ka artikli 202 ja direktiivi algsete prantsus- ja hollandikeelsete versioonidega. Direktiivi prantsuskeelse versiooni artikli 3 lõike 1 punkt a sisaldab sõnastust „toute société […] qui détient, dans le capital d'une société […], une participation […]”, samal ajal kui artikli 202 lõige 2 sisaldab nõuet, et „la société […] détienne dans le capital de la société […] une participation […]”; direktiivi hollandikeelse versiooni artikli 3 lõike 1 punkt a sisaldab sõnastust „iedere vennootschap […] die een deelneming […] bezit in het kapitaal van een vennootschap”, samal ajal kui artikli 202 lõige 2 sisaldab nõuet, et „de vennootschap […] in het kapitaal van de vennootschap […] een deelneming bezit”.

24 – 28. märtsi 1995. aasta otsus kohtuasjas C-346/93: Kleinwort Benson (EKL 1995, lk I-615).

25 – Eelkõige arvestades Kleinwort Bensoni kohtuotsust, vt eespool 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused Leur-Bloem, punktid 29-31, ja Kofisa Italia, punktid 29 ja 30, ning eespool 14. joonealuses märkuses viidatud ETI kohtuotsus, punktid 16 ja 22. Üheski nendest kohtuasjadest ei järginud Euroopa Kohus lähenemisviisi, mida ta kasutas Kleinwort Bensoni kohtuasjas.

dades on see muidugi alati nii.[26] Siiski ei takista see Euroopa Kohut pidamast selliseid kohtuasju vastuvõetavaks ja pole mingit alust eristamaks seda kohtuasja teistest.

38. Sellest tulenevalt järeldan, et käesolevas kohtuasjas esitatud eelotsusetaotlus on vastuvõetav.

Põhiküsimus

39. Siseriiklik kohus küsib, kas direktiivi rakendav siseriiklik õigusakt, millega nõutakse, et dividendi saajal peab olema osalus dividendi jaotava äriühingu kapitalis, on kooskõlas direktiiviga niivõrd, kuivõrd see õigusakt ei näe osaluse suhtes sõnaselgelt ette täieliku omandiõiguse nõuet ja seeläbi lubab kaudselt sellise dividendi suhtes maksuvabastust pelgalt aktsiate kasutusvalduse alusel.

40. Enne sellele küsimusele vastuse otsimist on asjakohane see ümber sõnastada, nagu on otseselt või kaudselt soovitanud ka mitu märkusi esitanud poolt.

41. Kohtupraktikas on välja kujunenud, et Euroopa Kohus ei ole pädev otsustama, kas siseriiklikud õigusnormid vastavad ühenduse õigusele.[27] Peale selle on Euroopa Kohtu ülesanne anda eelotsusetaotlusele selline vastus, mis oleks siseriiklikule kohtule tarvilik ja võimaldaks tal lahendada menetletava kohtuasja. Sel eesmärgil võib Euroopa Kohtul olla vaja eelotsuseküsimus ümber sõnastada.[28] Käesolevas asjas küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus seda, kas direktiiv nõuab liikmesriikidelt maksusoodustuse võimaldamist dividendi suhtes, mida emaettevõtja saab tütarettevõtjalt artikli 4 lõikega 1 silmas peetud olukorras, kus tütarettevõtja aktsiate või osade omandiõigus on jagatud nii, et dividende saab kasutusvalduse alusel üks äriühing, kuid õiguspärane omand kuulub teisele äriühingule. Kui vastata sellele küsimusele jaatavalt, piisab sellest, et siseriiklik kohus saaks teha otsuse kaebuse esitaja

26 – Vt kohtujurist F. G, Jacobsi ettepanek eespool 15. joonealuses märkuses viidatud BIAO kohtuasjas, ettepaneku punkt 61.

27 – Vt nt 7. juuli 1994. aasta otsus kohtuasjas C-130/93: Lamaire (EKL 1994, lk I-3215, punkt 10).

28 – Vt nt 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-62/00: Marks & Spencer (EKL 2002, lk I-6325, punkt 32).

kasuks. Kui aga vastata eitavalt, tekib küsimus, kas liikmesriigid võivad direktiivi rakendamisel siiski laiendada dividendi suhtes antavaid maksusoodustusi ka lihtsalt aktsiate kasutusvaldajale.

Direktiivi eesmärk

43. Kõik pooled tuginevad direktiivi eesmärgile. Ka minu meelest on see sobiv lähtekoht analüüsi alustamiseks.

Kas direktiivi peab kohaldama kasutusvalduse suhtes?

44. Direktiivi põhjenduses 1 on märgitud, et eri liikmesriikide äriühingute grupeerimine võib olla vajalik selleks, et luua ühenduse piires analoogilised tingimused siseturu tingimustega, ja selleks, et nõnda tagada ühisturu loomine ning selle efektiivne toimimine; ja et niisugust tegevust ei tohiks takistada piirangud, halvemus ega moonutused, mis tulenevad eriti liikmesriikide maksukorraldusest; ja et niisuguse eri liikmesriikide äriühingute grupeerimise suhtes on vaja kehtestada konkurentsi seisukohalt neutraalsed maksustamiseeskirjad, mis võimaldavad äriühingutel kohanduda ühisturu nõuetele, suurendada oma tootlikkust ja parandada rahvusvahelist konkurentsivõimet.

42. Kaebuse esitaja ja komisjon on sisuliselt seisukohal, et kasutusvaldaja saadav dividend peab kuuluma artikli 4 lõike 1 kohaldamisalasse,[29] samal ajal kui Belgia, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Madalmaade, Prantsusmaa ja Ühendkuningriigi valitsuse seisukoht on vastupidine. Saksamaa valitsuse arvates ei ole artikli 4 lõige 1 kohaldatav kasutusvaldaja saadud dividendide suhtes, kui kasutusvaldaja seisund ei ole majanduslikust vaatenurgast samaväärne õiguspärase omaniku omaga.

45. Põhjenduses 2 mainitakse, et niisuguse grupeerimise tulemusel võivad tekkida emaettevõtjate ja tütarettevõtjate grupid. Põhjenduses 3 sedastatakse, et eri liikmesriikide ema- ja tütarettevõtjate vahelisi suhteid reguleerivas maksukorralduses on liikmesriigiti märkimisväärseid erinevusi ning kohaldatavad sätted on üldiselt ebasoodsamad kui need, mida kohaldatakse ühe ja sama liik-

29 – Eeldusel – millel põhineb ka järgnev arutelu –, et direktiivis sisalduva ema- ja tütarettevõtja vahelise suhte määratluse muud asjakohased elemendid on olemas.

mesriigi ema- ja tütarettevõtjate suhtes; ja et seetõttu on eri liikmesriikide äriühingute vaheline koostöö ebasoodsamas olukorras võrreldes ühe ja sama liikmesriigi äriühingute vahelise koostööga; ning et niisugune ebasoodus olukord tuleb kõrvaldada, kehtestades äriühingute grupeerimist lihtsustava üldsüsteemi, et tagada ühisturu toimimine. Põhjendustes 4 ja 5 on lihtsalt esitatud kaks peamist vahendit, mille abil need eesmärgid saavutada, sisuliselt ette vihjates artikli 4 lõike 1 ja artikli 5 sõnastusele.

46. Nagu eeldada võikski, on Euroopa Kohus direktiivi käsitlevates otsustes järjepidevalt keskendunud selle direktiivi preambulis esitatud eesmärkidele. Euroopa Kohus on märkinud, et nagu nähtub eriti põhjendusest 3, on direktiivi eesmärk ühise maksusüsteemi sisseseadmise teel kõrvaldada ebasoodus olukord, mis tekib eri liikmesriikide äriühingute vahelise koostöö korral, võrreldes sama liikmesriigi äriühingute vahelise koostööga, ning seekaudu hõlbustada piiriülest koostööd [30] ehk äriühingute grupeerimist ühenduse tasandil. [31] Üldisemalt tuleneb vajadus direktiivi järele topeltmaksustamisest, mida võidakse mitmes liikmesriigis asuvate äriühingute gruppide suhtes kohaldada. [32]

47. Seega põhineb direktiiv eeldusel, et dividendide topeltmaksustamine hargmaises grupis pärsib selliste gruppide moodustamist. Direktiivi eesmärk on kõrvaldada see takistus, nõudes liikmesriikidelt, et nad ei maksustaks selliseid emaettevõtja saadud dividende. Muutmisdirektiivi 2003/123 preambuli jõulise sõnastuse kohaselt on ema- ja tütarettevõtja direktiivi eesmärk „vabastada dividendid ja muud kasumijaotused, mida tütarettevõtjad maksavad oma emaettevõtjatele maksude kinnipidamisest, ning kaotada ära sellise sissetuleku topeltmaksustamine emaettevõtja tasemel”. [33] Peale selle on Euroopa Kohus direktiivi hiljuti kirjeldanud kui „topeltmaksustamise kaotamiseks […] võetud […] ühtlustamis- [või] harmoneerimismeedet”. [34]

48. Seda tausta arvestades olen kaebuse esitaja ja komisjoniga nõus, et direktiivi eesmärgiga oleks vastuolus see, kui kasutusvaldaja saadud dividend kuuluks topeltmaksustamisele olukorras, kus artikli 4 lõige 1 nõuaks maksust vabastamist juhul, kui kasutusvaldust poleks seatud. Nagu komisjon osutab, ei kao aktsiate või osade omandiõiguse

30 – 17. oktoobri 1996. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-283/94, C-291/94 ja C-292/94: Denkavit (EKL 1996, lk I-5063, punkt 22).

31 – 4. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-294/99: Athinaïki Zythopoiia (EKL 2001, lk I-6797, punkt 25).

32 – *Ibidem*, punkt 5.

33 – Põhjendus 2.

34 – 20. mai 2008. aasta otsus kohtuasjas C-194/06: Orange European Smallcap Fund (EKL 2008, lk I-3747, punkt 32).

jagamisel topeltmaksustamise probleem. Maksuvabastuse puududes tuleb sellistelt aktsiatelt või osadelt makstav dividend maksustada valdaja elu- või asukohariigis ning maks peetakse sellelt kinni ka tütarettevõtja asukohariigis. Nagu direktiivi preambulis on märgitud, seab see koostöö eri liikmesriikides asuvate äriühingute vahel ebasoodsamasse olukorda – mille kõrvaldamine ongi direktiivi eesmärk.

49. Ka märkusi esitanud liikmesriigid rajavad oma argumendid põhimõtteliselt direktiivi eesmärkidele. Olles ühte meelt selles, et direktiivi eesmärk on hõlbustada äriühingute grupeerimist, väidavad nad, et dividendide neutraalse maksustamise süsteem on loodud mitte kui eesmärk omaette, vaid kui vahend selle eesmärgi saavutamiseks. Sellepärast on direktiivi eesmärk võimaldada eri liikmesriikide äriühingute majanduslikku grupeerimist nii, et nad saaksid tegutseda otsekui ühtsel turul. See lähenemisviis eeldab, et selliseid gruppe moodustavaid äriühinguid ühendavad majanduslikud ja tegevuslikud, mitte ainult finantssidemed. See saab nii olla ainult siis, kui emaettevõtjal on osalus tütarettevõtjas, kes annab emaettevõtjale kõik osaniku staatusega harilikult kaasnevad õigused, nimelt õiguse hääletada kõikidel koosolekutel, mis võimaldab osanikul juhtida tütarettevõtja majandustegevust, ja õiguse dividendile, et saada kasu sellest tegevusest tekkivatest finantstulemustest ja sellisest juhtimisest. Kui aga need kaks olukorda lahutada, ei saa tekkida küsimust äriühingute tegelikust majanduslikust grupeerimisest äriühinguga, milles neil on osalus. Sellepärast ei saa pelgalt kasutusvaldajat pidada tegeliku grupi osaks.

50. Minu arvates eeldab see argument, et seda laadi äriühingutevahelised suhted, mille edendamine on direktiivi eesmärk, piirduvad kontsernidega tavapärases ühinguõiguslikus tähenduses. Siiski ei ole direktiivi kohaldamisala määratlemisel direktiivis viidatud kummalegi kontserni identifitseerimiseks harilikult kasutatavale kriteeriumile, milleks on ühelt poolt keskne ja ühtne juhtimine [35] ning teiselt poolt hääleenamuse olemasolu ja/või enamiku juhatuse liikmete määramise või tagasikutsumise õigus ja/või valitsev mõju. Vastupidi, direktiivi algredaktsioonis nõuti vähemalt 25% suurust osalust ning edaspidi tehtud muudatustega on seda miinimumi

35 – Seda kontseptsiooni kasutatakse seitsmendas ühinguõiguse direktiivis (13. juuni 1983. aasta seitsmes nõukogu direktiiv 83/349/EMÜ, mis põhineb asutamislepingu artikli 54 lõike 3 punktil g ja käsitleb konsolideeritud aastaaruandeid (EÜT 1983, L 193, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 58)), kuhu see võeti üle Saksamaa õigusaktidest, mis käsitlesid kontsernide aruandeid. Ühendkuningriigi kaubandusministeeriumi esindaja, kellelt Ühendkuningriigi parlamendi ülemkoja erikomisjonis paluti teavet, kuidas kõnesolev kontseptsioon Saksamaal töötas, vastas: „Oleme teinud märkimisväärseid jõupingutusi, sealhulgas saatnud mõned kolleegid Saksamaale pidama seal tegutsevate Briti raamatupidamisfirmadega ja Saksa Audiitorite Instituudiga nõu selle kohta, kuidas see süsteem töötab, kuid ma ei saa öelda, et me oleme saanud olukorrast rahuldava pildi või sellise pildi, mis võiks komisjonile abiks olla. Meile on selgitatud, et keskne ja ühtne juhtimine on nagu elevant, kelle saab ära tunda, kui teda nähakse, kuid ei saa kirjeldada. Ma ei arva, et ka sellest väga abi oleks." (ülemkoja erikomisjoni 25. aruanne (1976-77. aasta istungjärk, *HL Paper* 118) 11-12).

järk-järgult vähendatud kuni 10%-ni jõustuvalt 1. jaanuarist 2009.[36] Selline osalus on kaugel sellest, mida harilikult peetakse juhtimise ja struktuuri osas kontserni tuvastamise kriteeriumiks.

51. Mitu märkusi esitanud liikmesriiki märgivad, et kui – nagu käesolevas kohtuasjas – ühel isikul on õigus saada dividendi ja piiratud hääleõigus üldkoosolekul ning teisel on hääleõigus kõige olulisemates küsimustes (kapitali suurendamine, äriühingu lõpetamine ja tegevuse jätkamine), võivad tekkida huvide konfliktid nende kahe isiku vahel. Kasutusvaldaja huvides on eelkõige saada lühiajaliselt võimalikult rohkem dividende, õiguspärase omaniku huvides on aga äriühingu pikaajaline tugevdamine ning lühiajaliselt ja keskmise tähtaja jooksul võib ta isegi kasumi jaotamise asemel eelistada selle reinvesteerimist äriühingusse. Sellepärast ei saa aktsiate kasutusvaldaja hõlmamine direktiivi kohaldamisalasse mahtuda direktiivi eesmärgi piiridesse.

52. Kuigi on ilmselt õige, et aktsiate kasutusvaldaja ja õiguspärase osaniku vahel võivad tekkida huvide konfliktid, ei ole ma seisukohal, et see on käesolevas kohtuasjas käsitletavas küsimuses asjakohane. Nagu eespool selgitatud, on direktiivi eesmärk kõrvaldada dividendide majanduslik topeltmaksustamine hargmaises äriühingute grupis. Seda eesmärki saab minu arvates kõige paremini teenida tagades, et direktiivi artikli 4 lõikega 1 nõutavat vabastust sellisest topeltmaksustamisest saaks kasutada ka selliste dividendide puhul, mis tekivad ühe äriühingu aktsiatest või osadest, mis on sellisesse gruppi kuuluva teise äriühingu valduses, olenemata sellest, milliseks täpselt on kujunenud omandiõigus nende aktsiate või osade suhtes. Eriti Itaalia ja Ühendkuningriigi poolt väljendatud mure, et selline lähenemisviis võib võimaldada direktiiviga ette nähtud maksuvabastuste ärakasutamist kunstlike maksuskeemide abil, on lahendatav pettuse ja kuritarvitamise vastu suunatud asjakohaste siseriiklike või kahepoolsete meetmetega, mida direktiivi artikli 1 lõige 2 sõnaselgelt lubab.

Direktiivi ülesehitus

53. Direktiivi artikli 3 lõike 2 esimene taane sisaldab erandit, millega lubatakse liikmesriikidel asendada kapitaliosaluse kriteerium hääleõiguste kriteeriumiga. Sellele erandile tuginevad oma tõlgenduse põhjenduseks Belgia ja Itaalia. Nad väidavad sisuliselt, et seda erandit kasutav liikmesriik saab kasutus-

36 – Vt eespool punkt 6.

valdaja ikkagi direktiiviga ette nähtud soodustusest ilma jätta, sest täielikuks hääleõiguseks on vaja täielikku omandiõigust. Selleks et direktiivis kasutatud eri kriteeriumid oleksid omavahel kooskõlas, tuleb ka kapitaliosaluse kriteeriumi puhul nõuda direktiiviga antud soodustuste kasutaja täielikku omandiõigust.

Direktiivi sõnastus

55. Emaettevõtja määratlemisel viitab direktiivi artikli 3 lõike 1 punkt a äriühingule, „millel on […] osalus" teises äriühingus, mis selle määratluse kõikide ülejäänud tingimuste täidetuse korral on tütarettevõtja. Direktiivi artiklis 4 on sätestatud, et nõuet vabastada dividendid maksust või lubada emaettevõtjal maha arvata tütarettevõtja tasutud maks kohaldatakse juhul, kui emaettevõtjale jaotatakse kasumit „[te]ma ühenduse tõttu tütarettevõtjaga". Prantsusmaa, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Madalmaad ja Ühendkuningriik tuginevad oma seisukoha põhjenduseks ühele nendest sätetest või mõlemale.

54. Ma ei pea seda argumenti veenvaks. Nagu erandil põhinevate argumentidega ikka, saab seda käsitleda kahtepidi.[37] Nii võiks sama hästi argumenteerida, et kui liikmesriigid saavad asendada kapitaliosaluse kriteeriumi hääleõiguse kriteeriumiga, peab see tähendama, et direktiiviga võimaldatavate soodustuste kasutamiseks *ei ole* harilikult vaja hääleõigust. Sellest tulenevalt ei arva ma, et artikli 3 lõike 2 esimeses taandes sätestatud võimalus on abiks käesolevas kohtuasjas esitatud küsimusele vastamisel.

56. Olen nõus, et lihtsalt kasutusvalduse pidamine „osaluseks äriühingu kapitalis" võib tunduda anomaalne. Harilikult moodustavad äriühingu kapitali osanikud oma aktsiate või osade väärtusele vastavate sissemaksete kaudu. Kasutusvaldaja aga ei ole teinud sissemakset kapitali.

37 – Kohtuistungil tugines kaebuse esitaja tegelikult samale erandile oma seisukoha põhjendamiseks, väites, et liikmesriikide võimalus asendada kapitaliosaluse kriteerium hääleõiguste kriteeriumiga näitab seadusandja kavatsust võimaldada isikul, kelle käes on juhtimine tegelikult, sealhulgas – nagu kaebuse esitaja puhul – ka ajutiselt, kasutada direktiiviga võimaldatavat maksuvabastust.

57. Samamoodi võib tunduda kunstlik see, et äriühingu aktsiate kasutusvaldaja saab divi-

dendi „oma ühenduse tõttu" selle äriühinguga. Kasutusvaldajal ei ole tegelikku ühendust äriühinguga, vaid tema õigus dividendile tuleneb lepingust õiguspärase osaniku või aktsionäriga.

58. Kaks eespool esitatud argumenti ei veena mind siiski selles, et olen direktiivist valesti aru saanud. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb ühenduse õigusakte tõlgendada mitte pelgalt nende sõnastuse põhjal, vaid arvestades ka selle süsteemi ülesehitust ja eesmärke, kuhu kõnealune säte kuulub. [38] Olen eespool selgitanud, mida ma pean direktiivi ülesehituseks ja eesmärkideks, ja seda, miks minu pakutav tõlgendus direktiivi sätete kohta on nendega kooskõlas. Selles kontekstis, mis – jällegi – ei ole eelkõige ühinguõiguse kontekst, on vaja saada aru mõistetest „osalus äriühingu kapitalis" ja emaettevõtja „ühendus […] tütarettevõtjaga".

59. Oma sellisele seisukohale leian ma kinnitust direktiivi isikulise kohaldamisala laiendamisest, mis jõustati direktiiviga 2003/123. [39] Olen juba maininud, et direktiiviga 2003/123 alandati osalusläve, millest alates emaettevõtja saab artikli 4 lõikega 1 võimaldatud soodustuse. Lisaks laiendati selles direktiivis ema- ja tütarettevõtja direktiiviga hõlmatud äriühingute loetelu teatavatele kooperatiividele, vastastikustele ühingutele, kapitalita äriühingutele, hoiupankadele ja -ühingutele, fondidele ja äritegevuses osalevatele ühingutele. Selgelt on ette nähtud, et niisuguse ühingu osanikku võib pidada selliseks, kellel on „osalus [selle] kapitalis" ja kes saab dividende „oma ühenduse tõttu" selle ühinguga, sõltumata sellest, et tal ei ole tavapärases tähenduses osalust tütarettevõtja kapitalis. Samuti muudeti direktiiviga 2003/123 ema- ja tütarettevõtja direktiivi artikli 4 lõiget 1 nii, et seda kohaldatakse juhul, kui emaettevõtja või *selle alaline üksus*, tulenevalt emaettevõtja seotusest selle tütarettevõtjaga, saab jaotatud kasumit. Ka see viitab, et seadusandja ei pea direktiivi eesmärgiga vastuolus olevaks seda, kui liikmesriikidelt nõutakse maksusoodustuse võimaldamist kasumile, mis on saadud muudes olukordades kui tavapärane ema- ja tütarettevõtja vaheline suhe.

60. Lõpuks rõhutan, et eespool esitatud analüüs ei eelda minu meelest seda, et Euroopa Kohus peaks välja arendama eraldi ühendusesisese kasutusvalduse mõiste. Direktiivi kohaldamisala kindlaksmääramisel ei ole oluline konkreetne mehhanism, mida asjaomane õigussüsteem võimaldab osanikul

38 – 9. jaanuari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-292/00: Davidoff (EKL 2003, lk I-389, punkt 24). Davidoffi kohtuotsus on selle teesi äärmuslik illustratsioon.

39 – Viidatud eespool 5. joonealuses märkuses.

kasutada omandisuhete mitmesuguste variatsioonide loomiseks. Määrav – nagu märgib ka komisjon – on hoopis see, et on olemas osalus, mis vastab direktiivis sätestatud eri kriteeriumidele, ja selle osaluse tulemusel makstakse dividendi.

Kas direktiivi võib kohaldada kasutusvalduse suhtes?

61. Olen selgitanud, miks olen seisukohal, et direktiiv nõuab liikmesriikidelt maksusoodustuse võimaldamist dividendide suhtes, mida emaettevõtja saab tütarettevõtjalt artikli 4 lõikega 1 ette nähtud olukorras, kus tütarettevõtja aktsiate või osade omandiõigus on jagatud nii, et dividende saab kasutusvalduse alusel üks äriühing, kuid õiguspärane omand kuulub teisele äriühingule. Selle põhjal ei ole vaja vastata eelotsusetaotluse küsimuse teisele osale minu poolt soovitatud ümbersõnastuses [40] ehk sellele, kas liikmesriigid võivad direktiivi rakendamisel siiski laiendada dividendi suhtes antavaid maksusoodustusi ka lihtsalt aktsiate kasutusvaldajale.

62. Kui Euroopa Kohus peaks valima teistsuguse lahenduskäigu kui minu poolt eespool välja pakutu, tuleb tal viimati nimetatud küsimusele vastata. Sel juhul olen seisukohal, et sellele tuleks vastata jaatavalt. Minu meelest tuleneb see järeldus vaieldamatult direktiivi ülesehitusest. Nagu eespool märgitud: [41] kuna artikli 3 lõike 1 punktis a sisalduvas emaettevõtja määratluses viidatakse *vähemalt* sellistele artiklile 2 vastavatele äriühingutele, millel on vähemalt 25% suurune osalus, on selge, et liikmesriikidel on võimalus ette näha laiem määratlus. Ma ei näe ühtegi põhjust, mis takistaks liikmesriike sõnastamast seda määratlust nii, et see hõlmaks kasutusvaldajat.

63. Kui Euroopa Kohus otsustab selle lahenduskäigu kasuks, on siseriikliku kohtu otsustada, kas vaidlusalused siseriiklikud rakendusnormid kõnealuse mõiste siseriiklikus õiguses nii määratlevad. Võib märkida, et Belgia valitsus seda energiliselt eitab.

40 – Vt eespool punkt 41.

41 – Vt punkt 6.

Ettepanek

64. Eespool esitatud põhjendustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Cour d'appel de Liège'i esitatud küsimusele järgmiselt.

Nõukogu 23. juuli 1990. aasta direktiiv 90/435/EMÜ eri liikmesriikide emaettevõtjate ja tütarettevõtjate suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta nõuab liikmesriikidelt emaettevõtja poolt tütarettevõtjalt saadavate dividendide maksusoodustuse, mis on ette nähtud artikli 4 lõikega 1, võimaldamist olukorras, kus tütarettevõtja aktsiate või osade omandiõigus on jagatud nii, et dividende saab kasutusvalduse alusel üks äriühing, kuid õiguspärane omand kuulub teisele äriühingule.